

SCREENING AF
KULTURMILJØER
**JAMMERBUGT
KOMMUNE**

PROJEKTTEAM

Mogens A. Morgen
Simon Ostenfeld Pedersen
Nina Ventzel Riis
Martin Weihe Esbensen
Mo Michelsen Stockholm Krag
Amal Abdi Ashur
Teresa Østergaard Pedersen
Anne Sofie Blegvad
Mette Boisen Lyhne

Projektet udføres af Arkitektskolen Aarhus med støtte fra Realдания. Rapporten må ikke gengives, undtagen i sin helhed, uden godkendelse fra Arkitektskolen Aarhus.

FORORD

Arkitektskolen Aarhus sætter med projektet *Umistelige Kulturmiljøer i Danmarks Yderområder* fokus på kulturmiljøer og bebyggede helheder i Danmark. Med en screening, der skal udvælge særligt værdifulde kulturmiljøer, er formålet med projektet at pege på de værdier og udviklingspotentialer, som den byggede kulturarv rummer.

Kulturmiljøer handler ikke blot om bevaring, men skal have værdi for mennesker i dag. De fysiske spor i kulturmiljøerne fortæller stedspecifikke og ofte kraftfulde historier, som potentielt kan styrke lokale erhverv og tiltrække turister og tilflyttere, såfremt deres fortællekraft aktiveres og aktualiseres.

Projektets ambition er at tilvejebringe et strategisk og metodisk overblik, hvormed kommunerne kan identificere kulturmiljøernes værdier. De lokale fortællinger synliggøres og bliver derved et redskab til at aktivere kulturmiljøerne som en ressource for udvikling i kommunerne.

Gennem en dialogbaseret proces med de kommuner som Arkitektskolen Aarhus har besøgt, er der udviklet en metode til Screening af Kulturmiljøer (SAK). Målet er at tilvejebringe et håndterbart redskab, der på enkel vis kan anvendes af kommunerne, som er myndighed på kulturmiljøområdet.

Den byggede kulturarv i Danmark rummer store bygningskulturelle værdier med mange spændende kulturhistoriske fortællinger. Det er målet med projektet at sætte disse fortællinger i spil for at udnytte kulturmiljøernes store iboende potentialer.

Mogens A. Morgen
Professor, arkitekt MAA

Simon Ostenfeld Pedersen
Projektleder, cand.mag,
chefkonsulent

SCREENING AF KULTURMILJØER I DANMARKS YDEROMRÅDER

Umistelige Kulturmiljøer i Danmarks Yderområder har gennemført en strategisk screening af kulturmiljøer i 22 af landets kommuner. Hertil har Arkitektskolen Aarhus udviklet et enkelt metodisk værktøj til at værdisætte og prioritere kulturmiljøerne. Værktøjet, der er koordineret med andre danske og internationale værdisætningsmetoder, er udviklet med henblik på en generel anvendelse – også af andre end de i projektet omfattede kommuner.

En stor del af de udpegede kulturmiljøer er allerede kortlagt og beskrevet. Blandt andet i de tidligere Kommuneatlas, der senere blev kaldt både Kulturmiljøatlas og Kulturarvsatlas, i perioden 1990-2007, samt i regionplaner udført af de tidligere amter.

Screeningsmetoden kombinerer de eksisterende registreringer med besigtigelser af kulturmiljøerne, som de foreligger i dag. Kulturmiljøerne vurderes ved en værdisætning af deres kulturhistoriske værdi, arkitektoniske værdi og integritetsværdi. På baggrund heraf vurderes kulturmiljøernes samlede fortællerværdi, der danner grundlag for en udvælgelse og prioritering. Heri indgår også en stillingtagen til kulturmiljøernes egenskaber for at fremme turisme, bosætning, erhverv og kulturformidling, som kan udgøre et udviklingspotentiale i kommunerne.

Den viden, der foreligger i kommunerne og museerne er en integreret del af arbejdsgrundlaget. Indledningsvis gennemgås den eksisterende kommuneplans udpegning af kulturmiljøer i dialog med kommune og museum. Formålet er at afdække kulturmiljøernes status; hvilke af dem, er der særligt fokus på i den kommunale planlægning og

strategi og er der eventuelt væsentlige kulturmiljøer, som af forskellige årsager ikke er udpegede, men som alligevel bør indgå i screeningen. Dialogen tager også stilling til, om nogle kulturmiljøer helt bør udgå på grundlag af projektets fastlagte screeningskriterier eller af andre omstændigheder.

Metoden er udviklet løbende igennem projektet i dialog med kommuner, museer og andre interessenter.

METODE TIL SCREENING AF KULTURMILJØER (SAK)

SCREENINGSKRITERIER

- 1) Kulturmiljøet skal være udpeget, eller kunne overvejes som udpegning, i kommunen
- 2) Kulturmiljøet skal indeholde et bebygget miljø eller helhed (ikke enkeltstående bygninger, monumenter, gravhøje, ruiner, voldsteder, diger eller lign.)
- 3) Kulturmiljøet skal rumme en bærende fortælling, der kan opleves på stedet gennem synlige spor

RAPPORTENS INDHOLD

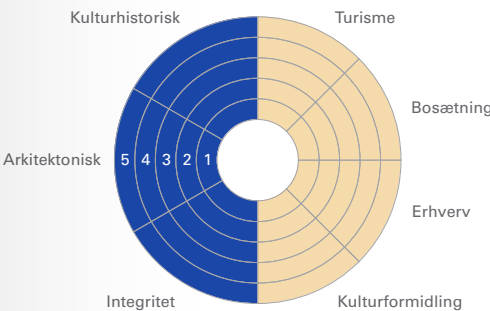
Denne rapport indeholder et skema over kommunens kulturmiljøer, kort- og billedmateriale samt løbsblade for hvert af de 3-5 udvalgte kulturmiljøer i kommunen. Skemaet sammenfatter vurderingen af det enkelte kulturmiljøes værdier og udviklingspotentialer:

KULTURMILJØETS VÆRDIER skal være aflæselige i dag og baserer sig på en vurdering af følgende tre værdiparametre, der rangeres fra 1 til 5, hvor 1 er lavest og 5 højst:

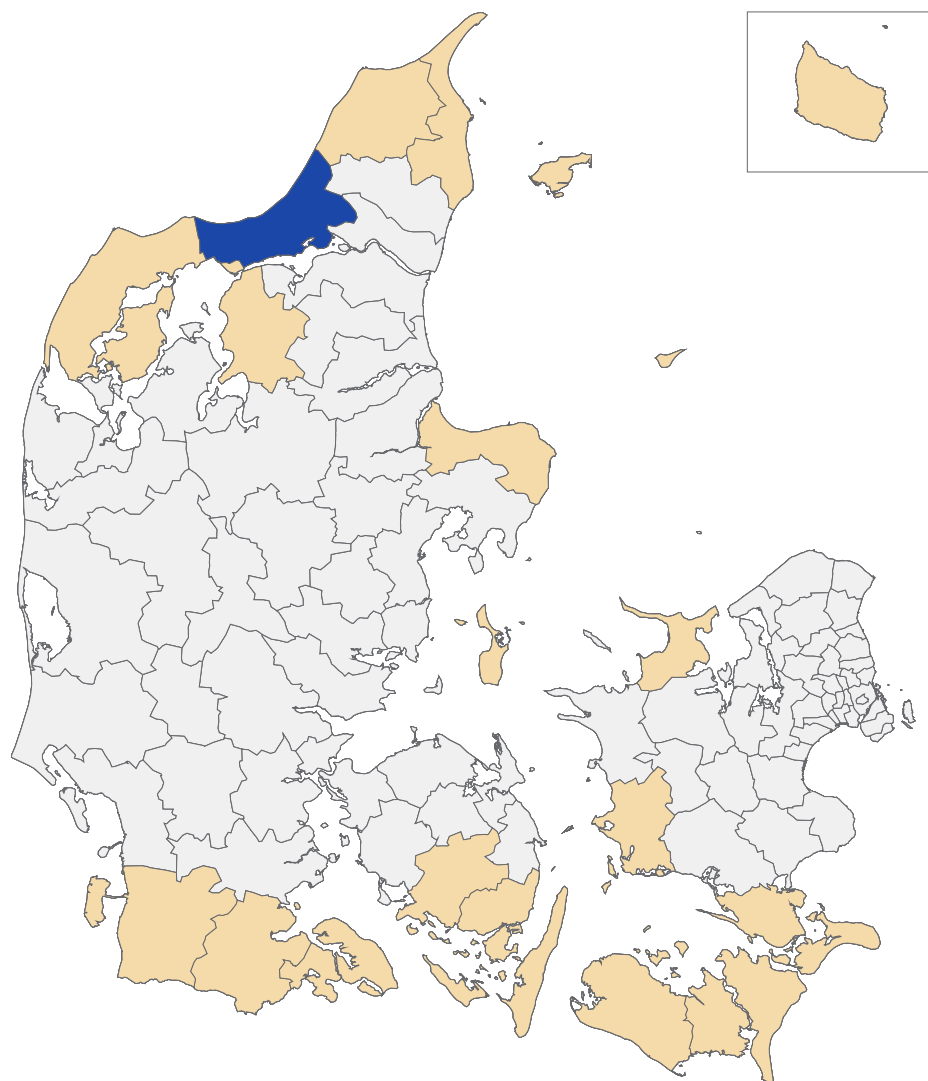
- **Kulturhistorisk værdi:** Hvordan vurderes kulturmiljøets historiske betydning og kulturhistoriske fortællerværdi?
- **Arkitektonisk værdi:** Hvordan vurderes kulturmiljøets rumlige, formmæssige og arkitektoniske kvaliteter?
- **Integritetsværdi:** Hvordan vurderes kulturmiljøets helhed og sammenhæng?

KULTURMILJØETS UDVIKLINGSPOTENTIALER er en perspektivering, der vurderer kulturmiljøets udviklingspotentialer ud fra følgende fire kategorier, der rangeres fra 1 til 5, hvor 1 er lavest og 5 er højst:

- **Turisme:** Har kulturmiljøet udviklingspotentiale for at fremme turisme og turismerelaterede virksomheder?
- **Bosætning:** Har kulturmiljøet udviklingspotentiale for at rumme bosætning eller motivere egnstilflytning?
- **Erhverv:** Har kulturmiljøet udviklingspotentiale for at rumme virksomheder eller tiltrække og fremme erhverv?
- **Kulturformidling:** Har kulturmiljøet særlige udviklingspotentialer inden for formidling af kulturoplevelser eller aktivering af stedets fortælling?

PROJEKTETS AFGRÆNSNING AF YDEROMRÅDER

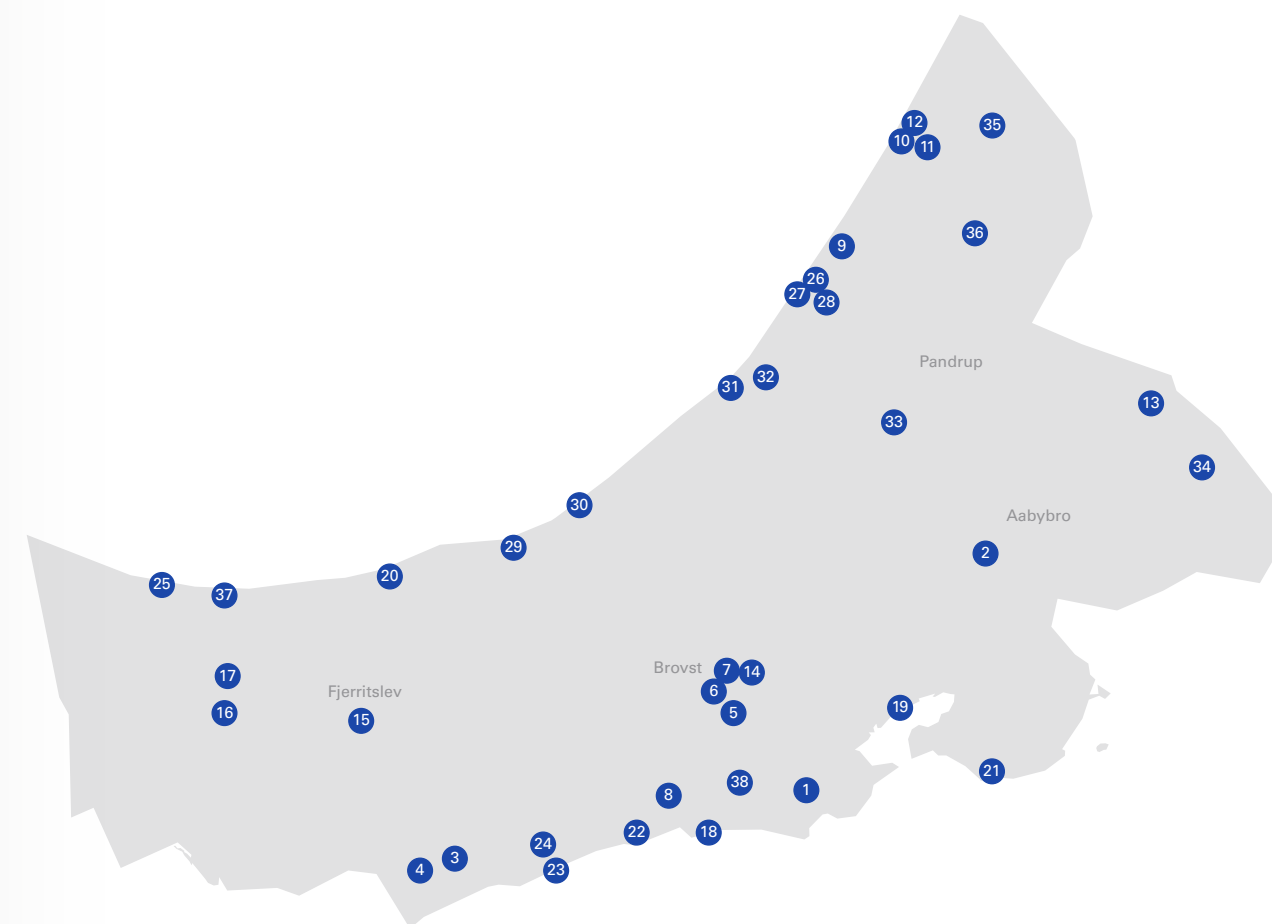

På kortet ses de 22 kommuner, der gennemgås i projektet

Der findes ingen officiel definition af "yderområder" i Danmark, men der anvendes skiftende kriterier til afgrænsning i forskellige sammenhænge. I dette projekt forstås "yderkommuner" som de kommuner, der optræder som sådan i alle de følgende fire sammenhænge: LAG-programmet, De Økonomiske Råd, De Regionale Vækstfora samt SKAT.

SCREENEDE KULTURMILJØER I JAMMERBUGT KOMMUNE

(se skemaet næste side)

Region: Nordjylland
 Kommunenummer: 849
 Indbyggertal: 38.555 (2016)
 Største by: Aabybro (5.790 indbyggere i 2016)
 Kulturmiljøer:

I Jammerbugt Kommune er der i Kommuneplan 2013 udpeget 20 kulturmiljøer. Der er ikke lavet Kommuneatlas for de tidligere kommuner i Jammerbugt Kommune. I forbindelse med nærværende projekt og i dialog med kommunen er der udarbejdet en bruttoliste med 38 kulturmiljøer, hvoraf 9 er udpeget i Kommuneplan 2013. De udvalgte kulturmiljøer danner baggrund for screeningen og er alle besøgt. Det anbefales, at kommunen præciserer kriterierne og de strategiske målsætninger for udpegning af kulturmiljøer.

BESIGTIGELSESSKEMA

Værdisætningen og potentialevurderingen baserer sig på en vurdering fra 1 (lavest) til 5 (højest) på de forskellige parametre

● VÆRDISÆTNING

● POTENTIALEVURDERING

1

OXHOLM

Oxholm er beliggende på Øland, som før dræningen af Torslev Dyb, var en ø i Limfjorden. Kulturmiljøet består af det gamle kloster og klosterkirke samt inspektørbolig, gartnerbolig, elektricitetsværk og smedje.

Oxholm Hovedgård drives i dag med plan-teavl, og bygninger samt udendørsarealer er godt vedligeholdt. Anlæggets forbindelse til landskabet kan styrkes v.h.a. genetablering af alléer ved ankomstvejene.

Kulturhistorisk

Turisme

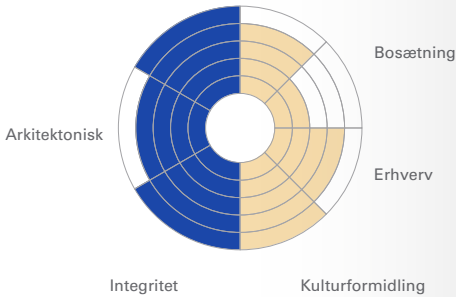
Bosætning

Erhverv

Kulturformidling

Integritet

Arkitektonisk

2

BIRKELSE HOVEDGÅRD

Birkelse udgør et langt forløb med et lukket bygningsanlæg i centrum. En allé fører til porten i avlsanlægget, som åbner op til en stor, aflang gårdsplads. Hovedbygningen afslutter anlægget, og bag denne ligger parken, som afgrænses af Ryå.

Hovedgården er nært forbundet til landskabet med sin øst-vest vendte akse. Bygningerne, der hovedsagligt er fra en omfattende ombygning i 1820'erne, er i god stand og fredet.

Kulturhistorisk

Turisme

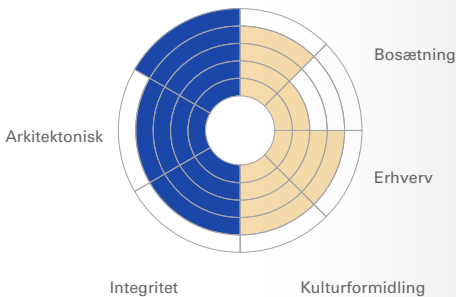
Bosætning

Erhverv

Kulturformidling

Integritet

Arkitektonisk

3

BEJSTRUP

Bejstrup er en slynget vejby med et 2 km langt bebygget vejforløb med villaer og gårde på begge sider og en stor landsbykirke i byens sydlige ende.

Da Bejstrup udgør et langstrakt vejforløb med afbrydelser i gadebilledet, er helhedsbilledet af miljøet svært aflæseligt. Gårdene i Bejstrup, som ligger lavere en den øvrige bebyggelse, er generelt velholdte.

Kulturhistorisk

Turisme

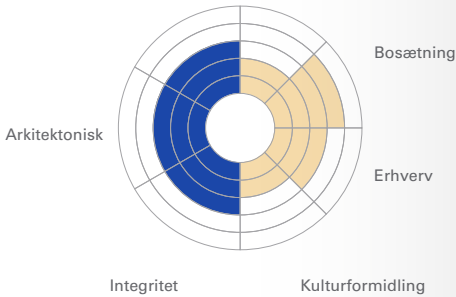
Bosætning

Erhverv

Kulturformidling

Integritet

Arkitektonisk

● VÆRDISÆTNING

● POTENTIALEVURDERING

4

MANSTRUP

Manstrup er en forteby, hvis bebyggelse ligger placeret omkring et stort, ubebygget engareal. Flere gårde omkranser fortens, mens landsbyens småhuse og gamle skole er samlet i fortens sydøstlige hjørne.

Fortebyens struktur, og til dels udstykningsfiguren omkring den, er bevaret, men fortens størrelse besværliggør aflæseligheden af det samlede kulturmiljø. Manstrups gårde og huse er generelt ombyggede.

Kulturhistorisk

Turisme

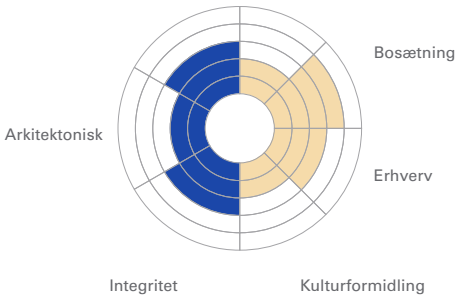
Bosætning

Erhverv

Kulturformidling

Integritet

Arkitektonisk

5

GAMMEL BROVST

Et parcelhusområde forbinder Brovst Stationsby med Gl. Brovst, som har bevaret sin landsbystruktur neden for den højtliggende kirke. Byens gårde og småhuse ligger placeret omkring slyngede gadeforløb.

Landsbyens bevarede, varierede gadestruktur samt byens placering på en skråning med udsigt over det flade opland og limfjorden tilfører kulturmiljøet værdi.

Kulturhistorisk

Turisme

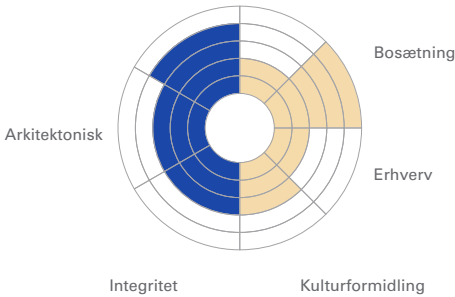
Bosætning

Erhverv

Kulturformidling

Integritet

Arkitektonisk

6

BROVST ARBEJDERBY

Brovst arbejderby består af en række parallelle gader i Brovst Stationsby, hvor især C.O. Jensens Vej skiller sig ud pga. sine ensartede huse, som følger det faldende terræn.

Bebyggelsen er i fin stand, mens husene i de øvrige gader er omdannede. Arbejderbyen i Brovst rummer et stort potentiale for bosætning pga. husenes størrelse, tilhørende haver samt centrale placering i Brovst.

Kulturhistorisk

Turisme

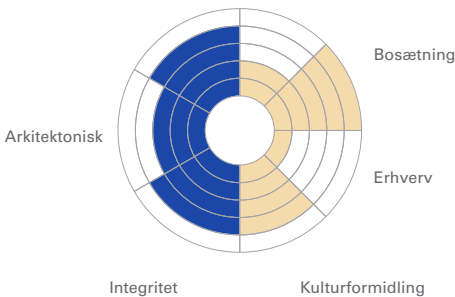
Bosætning

Erhverv

Kulturformidling

Integritet

Arkitektonisk

7

BRATSKOV HERREGÅRD

Trefløjet herregård med vandfyldt grav, hvis hovedbygning er opført i 1500-tallet. Bygningsanlægget omkranser en pigstensbelagt gårdsplads, hvorfra en akse strækker sig ud i det tilhørende parkanlæg.

Bratskov var i den sene middelalder hovedsæde for en række landbrug. Bygningerne rummer i dag museum, turistkontor og kulturhus. Anlægget er særdeles velbevaret og i meget flot stand.

Kulturhistorisk

Turisme

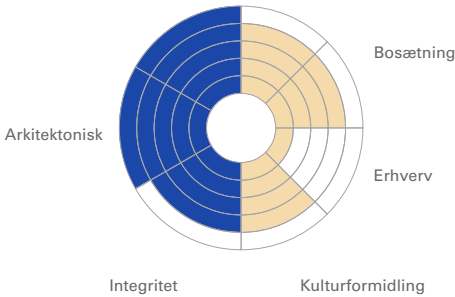
Bosætning

Erhverv

Kulturformidling

Integritet

Arkitektonisk

● VÆRDISÆTNING

● POTENTIALEVURDERING

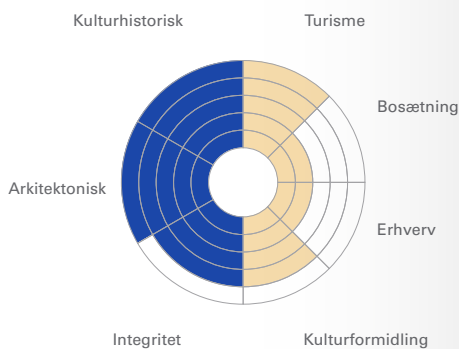
8

KOKKEDAL SLOT

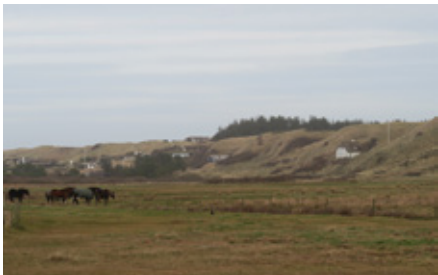
Kulturmiljøet består af et trefløjet herregårdsanlæg beliggende på et voldsted omgivet af en vandfyldt grav og lindealléer på to sider. Til miljøet hører også udbygninger, forpagterbolig og småhuse.

Anlæggets placering højt i landskabet med udsigt over det drænede opland styrker forståelsen af Kokkedals oprindelige placering ved Limfjorden. Kulturmiljøet er velbevaret og let aflæseligt.

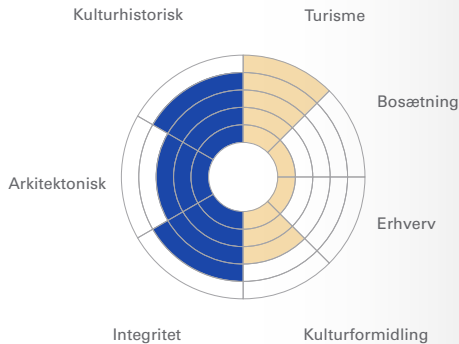
9

LIEN-SKRÆNTEN

Lien-skrænten er præget af forskelligartet sommerhusbebyggelse placeret i og på skrænten. Kulturmiljøet omfatter også området neden for skrænten, som rummer den ældste sommerhusbebyggelse.

Kulturmiljøet på og omkring Lien-skrænten beretter om et tidligt fritidsmiljø, som har udviklet sig fra stranden og op ad skrænten, hvorfor det er essentielt at medtage området neden for skrænten i kulturmiljøet.

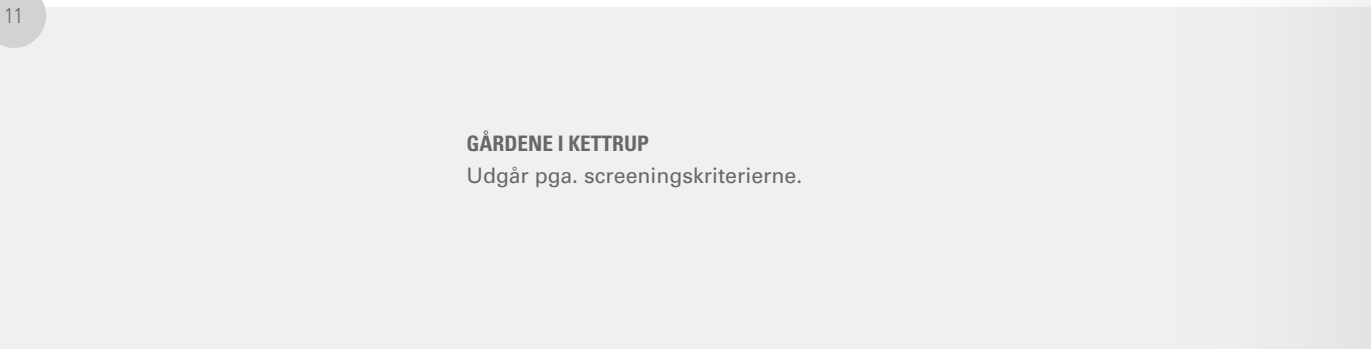
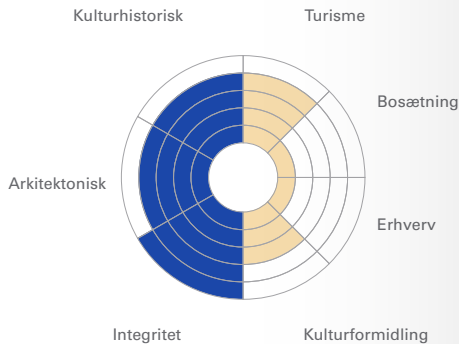
10

ØRNBJERG, KETTRUP BJERGE

Sommerhusene i Kettrup Bjerge er alle opført i nord-sydgående retning, i samme materialer og med græstørv på taget, således at de næsten går i ét med omgivelserne.

Sommerhusenes velbevarede udtryk, som er tilpasset det omkringliggende landskab, tilfører fritidsmiljøet stor værdi. Landskab og bebyggelse bidrager sammen til et helstøbt kulturmiljø.

GÅRDENE I KETTRUP
Udgår pga. screeningskriterierne.

● VÆRDISÆTNING

● POTENTIALEVURDERING

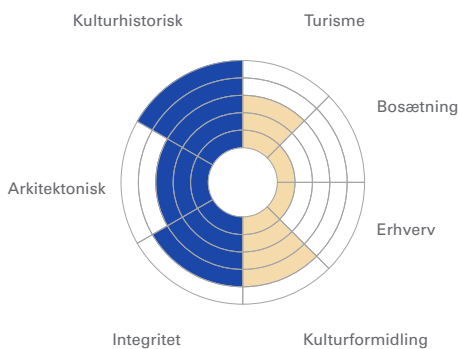
12

KETTRUP BJERGE VEJ VEST

Bunkeranlæg fra 2. Verdenskrig, der har udviklet sig til fritidsmiljø, hvor bunkere og sommerhuse sameksisterer på den vestvendte skrænt med udsigt til Vesterhavet.

Vekselvirkningen mellem krigsefterladenskaber og moderne sommerhusbebyggelse skaber et interessant og fortællende kulturmiljø, hvis historie er direkte aflæselig, på trods af, at området hverken er formidlet eller let tilgængeligt.

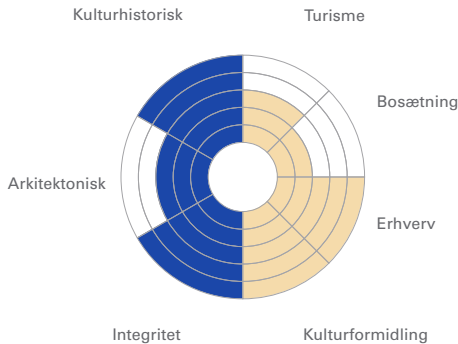
13

STORE VILDMOSE

Kultivering af højmosen begyndte i 1800-tallet, men først med Statens opkøb af jord fra 1920, kom kultivering i gang. I 1935 blev Centralgården og 19 ens staldgårde bygget som karantænestation for kvæg.

Stærkest står fortællingen om centralgården og de 19 staldgårde i det planlagte landskab. Bygningerne er præget af ombygning og en bevaringsplan for deres karakteristika bør overvejes.

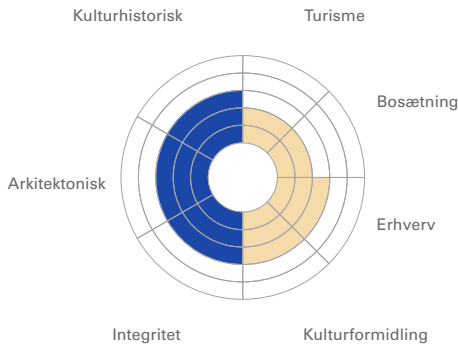
14

VILSBÆKSMINDE

Vilsbæksminde er et større gårdanlæg fra 1850 med vidtstrakte udbygninger fra 1922. Gårdens hovedbygning adskilles fra de øvrige bygninger af en sø. Kompleksets forskellige dele forbindes af grusveje.

Flere ombygninger og moderniseringer har sat sit præg på gården, som har fået et rodet udtryk. Miljøets samlede værdi kunne hæves ved en bearbejdning af udendørsarealet i bygningskompleksets gårdrum.

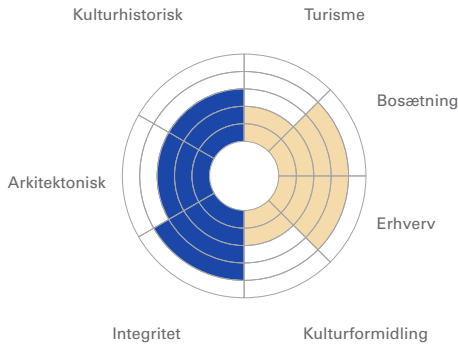
15

FJERRITSLEV

Større handelsby bestående af Østergade som central handelsgadegade med alléer, forretninger, kro og bryggeri. Herudover kirke, gl. stationsområde, arrest og tinghus.

Fjerritslev er som handelsby aflæselig i selve bystrukturen, mens bebyggelsen fremstår med omdannede facader og pladsdannelser, som bryder uheldigt med husrækken. Kroen og bryggeriet er i god stand og bidrager positivt til miljøet.

● VÆRDISÆTNING

● POTENTIALEVURDERING

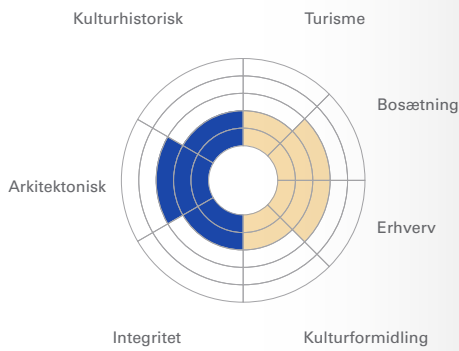
16

KLIM

Todelt kirkelandsby med lave gadehuse langs slyngede vejforløb, to kirker samt friskole i byens sydlige del. I den nordlige del ligger endnu en skole og en samling spredte huse.

Landsbyen fremstår fragmenteret og deles uheldigt op af en større landevej. Desuden afviger de to bydeles bebyggelsesstruktur fra hinanden, hvilket gør det vanskeligt at aflæse dem samlet.

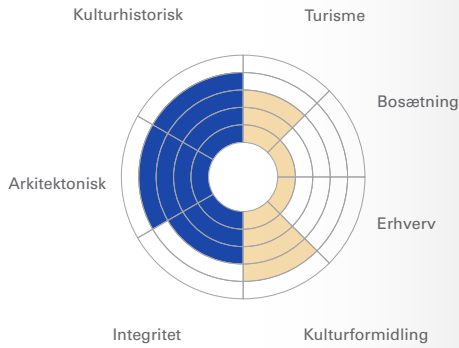
17

KLIM KALKOVN

Kalkovn fra 1946 placeret ved foden af hævet terræn, der har muliggjort transporten af kalk til brænding. I afgrænsningen indgår også kridtgrav beliggende på et plateau i landskabet omgivet af tæt nåleskov.

Kalkovnen er velbevaret. Det anbefales, at området omkring kalkovnen kobles tydeligere sammen med den nærliggende kridtgrav, som er essentiel for formidlingen af den lokale kalkproduktion.

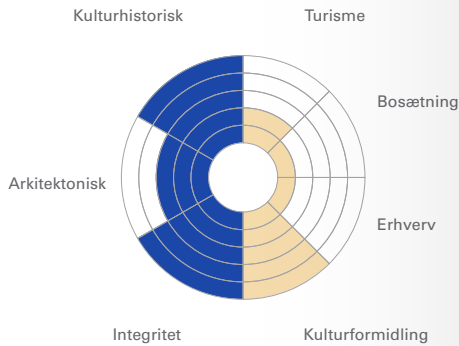
18

DIGE OG PUMPESTATION VED ATTRUP

Den 6 km lange Attrup-Øland dæmning var sammen med dæmningen Gjøl-Øland årsag til, at Gjøl og Øland blev landfast i hhv. 1919 og 1921. En omfattende udbygning af dæmningen og en ny pumpestation kom til i 1954.

Det kultiverede landskab og betingelserne for landbrug og bosætning ved Limfjorden opleves tydeligt ved Attrup dige og pumpestation, og har høj landskabelig værdi.

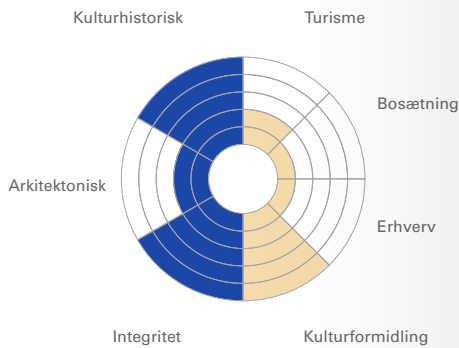
19

DIGE OG PUMPESTATION VED ULVEDYBET

Den 3 km lange Gjøl-Øland dæmning var sammen med Attrup-Øland dæmningen årsag til, at Gjøl og Øland blev landfast i hhv. 1919 og 1921. Pumpestationen er opført i 1971 og er tegnet af H.M. Markersen & Søn.

Det kultiverede landskab og betingelserne for landbrug og bosætning ved Limfjorden opleves tydeligt ved pumpestationen og diget ved Ulvedybet, men i mindre grad end ved Attrup dige og pumpestation.

● VÆRDISÆTNING

● POTENTIALEVURDERING

20

LYNGMØLLEN

Udgår pga. screeningskriterierne.

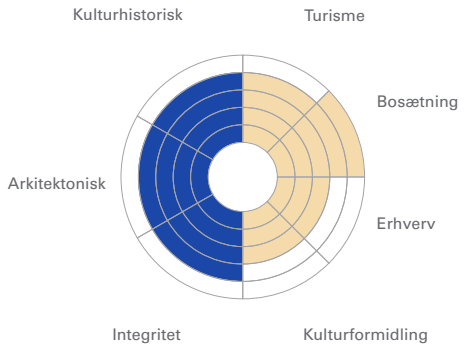
21

GJØL

Gjøl's tidligere beliggenhed i Limfjorden har gjort fiskeri til et vigtigt erhverv. Gjøl havn er i dag udbygget som marina, men den ældre mole anes stadig. Gjøl Kro fra 1901 markerer grænsen mellem by og havn. Byen rummer desuden bevaret tjæregryde, smedje, mejeri og købmand.

Byen består overvejende af moderniserede bygninger, men vejforløb, bygningernes kig til vandet og flere ældre bygninger er bevaret.

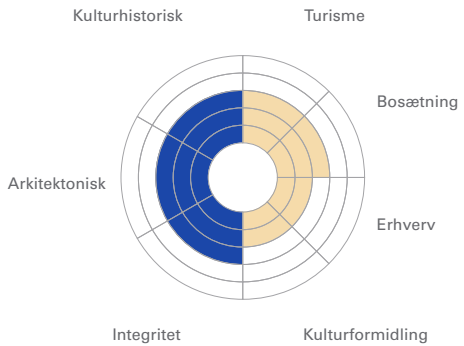
22

ATTRUP

Landsbyen Attrup ligger tilbagetrukket fra Limfjorden, hvor strandenge adskiller byen fra havnen. Havnen består af en moderne marina, mens byen har bevaret landsbystrukturen med ældre gårde og bygninger.

Attrup bærer præg af moderniserede bygninger, mens landsbystrukturen er bevaret. Kulturmiljøet har høj landskabelig værdi, mest fremtrædende er kigget fra byen over Limfjorden.

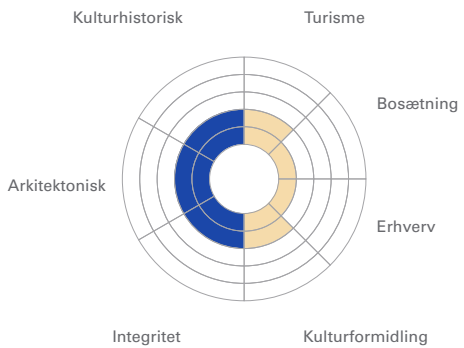
23

HAVERSLEV HAVN

Havnen, som er beliggende 2 km. uden for Haverslev, består af et nyere anlæg med lystbådehavn, slæbested, klubhus og shelters placeret i det åbne landskab ud til Limfjorden.

Haverslev Havn rummer, pga. sin unge alder og udvidelse i 1997, ikke nogen synlige spor efter kulturhistorie af væsentlig værdi og udgør dermed et formidlingsfattigt kulturmiljø.

● VÆRDISÆTNING

● POTENTIALEVURDERING

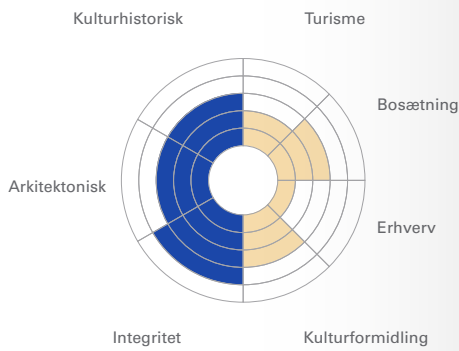
24

HAVERSLEV BY

Haverslevs bebyggelse ligger placeret omkring et sluttet vejforløb, som omkranser et centralt gadekær. Bebyggelsen omkring gadekærret består primært af småhuse, mens landsbyens gårde placerer sig uden for bygaden.

På trods af, at flere huse har karakter af om- og tilbygninger, får man en autentisk oplevelse af landsbyen, da landsbystrukturen fremstår klar og tydelig.

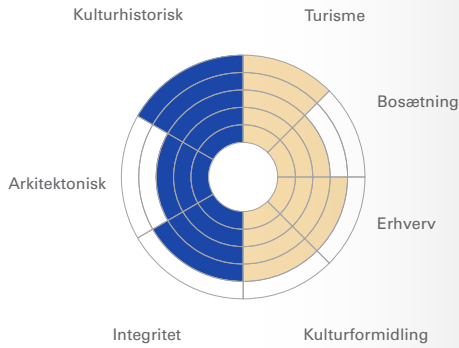
25

THORUPSTRAND

Fiskermiljø ved Vestkysten bestående af landingsplads, spilhus, store og små skur-bebyggelser, redningsstation samt fileteringshus med restaurant og butik. Langs Thorup Strandvej spreder nye og gamle fiskerhuse sig i landskabet mod sydøst.

Helstøbt fiskermiljø med en velbevaret ældre, bebyggelse samt tilkomst af ny arkitektur og funktioner i forbindelse med landingspladsens udvikling.

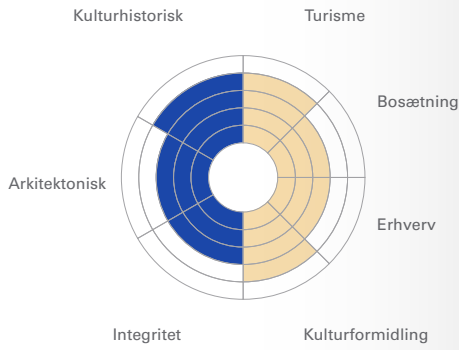
26

BLOKHUS

Kulturmiljøet i Blokhus omfatter byens ældste bebyggelse fra 1700- og 1800-tallet, deriblandt Den Nordre Gård, Strandingskroen og Futten samt redningsstationen, som blev rekonstrueret i 2009.

Kulturmiljøet i Blokhus knytter sig til byens ældre bebyggelse og tidligere status som skudehandelsby. En fortælling som er vanskelig at spore i byens fysiske miljø og hvis formidling derfor kan styrkes.

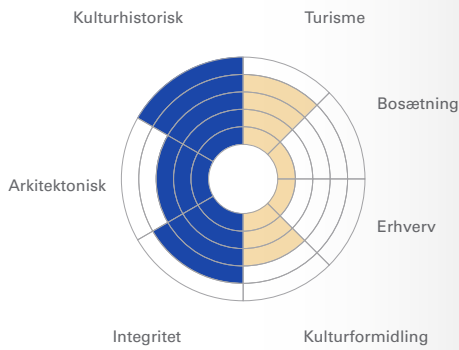
27

BADEHUSENE I BLOKHUS

Samspelet mellem det barske landskab ved Blokhus' kyststrækning og badehusernes ydmyge, repetetive arkitektur udgør et stærkt kulturmiljø, som kan opleves fra maj til september.

Rækken af hvide badehuse på Blokhus strand bidrager til et kulturmiljø, hvis arkitektoniske værdi på enkeltbygningsniveau ikke er prangende, men hvis gentagelse danner en rytmisk, homogen helhed.

● VÆRDISÆTNING

● POTENTIALEVURDERING

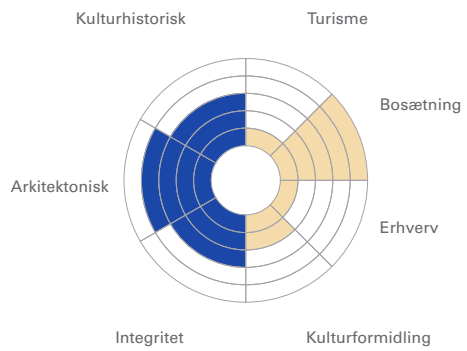
28

FERREN, BLOKHUS

Rækkehusbyggeri fra 1979 tegnet af Friis og Moltke. Boligerne er opført af betonelementer i brutalistisk stil og indskrives sig i et klitlandskab, som udgør en vigtig del af kulturmiljøet.

Ferren udgør et nyere, men helstøbt kulturmiljø, hvis opbygning og stil repræsenterer et tidsbillede for denne periodes boligideal. Byggeriet synes dog at have en meget dominerende rolle i landskabet.

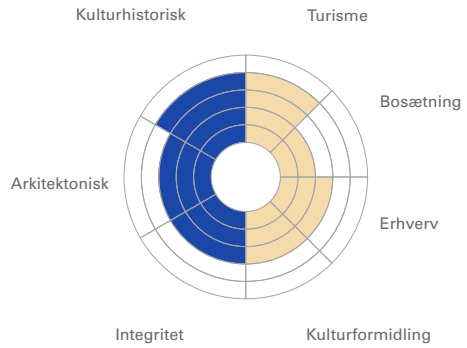
29

SLETTESTRAND

Redningsstation, skibsværft og landingsplads ud til kysten samt ferieby bestående af forskelligartede pensionater og sommerhuse længere inde i landskabet.

Slettestrand opleves som særskilt kystmiljø og moderne ferieby. Selve bebyggelsen i bymiljøet fremstår usammenhængende i struktur og form. Kulturmiljøet kan evt. opdeles i to separate udpegninger for at opnå en stærkere fortælling.

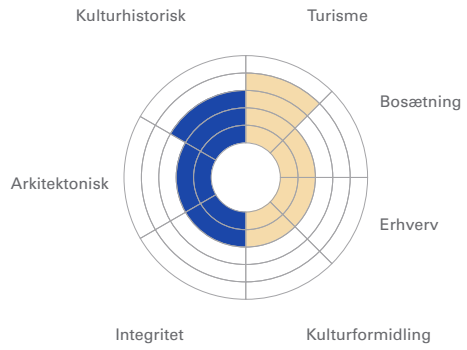
30

TRANUM STRAND

Lille kystmiljø bestående af Tranum Strandgård med ladebebyggelse, feriehotel Tranum Klit, iskiosk og sommerhusbebyggelse fra begyndelsen af 1900-tallet, der spreder sig i klitlandskabet.

Kulturmiljø hvor placeringen helt ud til kysten og i de omkringliggende landskaber er dominerende. Bebyggelsen er noget spredt, og det er vanskeligt at aflæse en fælles fortælling i arkitekturen.

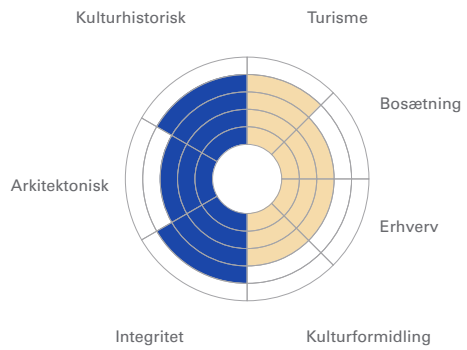
31

RØDHUS

Rødhusklit Feriecenter består af hovedbygning med svømmehal og reception, sports-hal, hvide feriehus fra 1960'erne og feriehus i tegl fra 1979.

Kulturmiljøets feriehus er i overordnet god stand, mens hovedbygningen og de tilhørende funktioner fremstår meget slidt. Bebyggelsen fra 1960'erne udgør et selvstændigt landskab og er et fint eksempel på moderne kystkultur.

● VÆRDISÆTNING

● POTENTIALEVURDERING

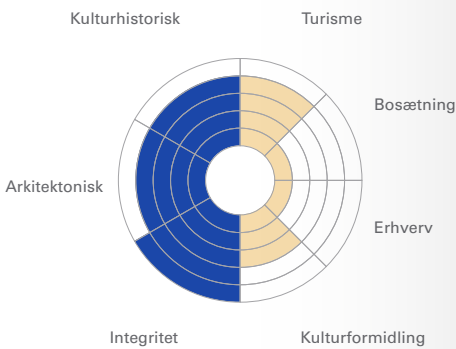
32

SOMMERHUSE I RØDHUS

De sorte sommerhuse i Rødhus ligger af-skærmet i det småbakkede landskab bag første klitrække og er alle opført i træ med græstørv på taget, således at de næsten går i ét med deres omgivelser.

Sommerhusenes arkitektoniske udtryk, som er tilpasset det omkringliggende land-skab, tilfører fritidsmiljøet stor værdi, og landskab og bebyggelse bidrager sammen til et helstøbt kulturmiljø.

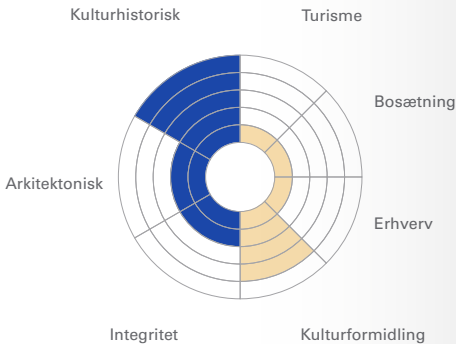
33

KAAS BRIKETFABRIK

Fabrik i Lundergårds mose, der producere-de briketter af tørv fra mosen fra 1926-1966. Foruden fabrikken udgøres miljøet af den nærtliggende Moseby med arbejderboliger og rester af fabrikkens banetracé.

Kaas Briketfabrik dannede model for fabrikk-er i Danmark og udlandet og var blandt de største af sin art. Kulturmiljøet og landska-bet opleves stadig tydeligt, men fabrikken er i fremskredet forfald og står nu som ruin.

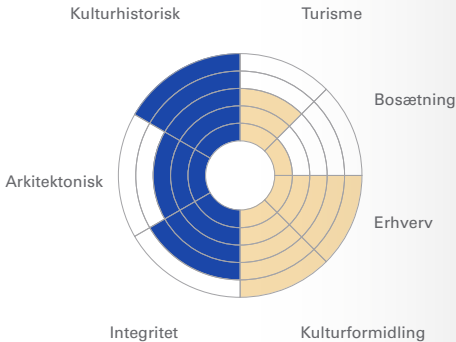
34

PINDSTRUP MOSEBRUG

Pindstrup Mosebrug startede i 1905 og pro-ducerede i begyndelsen tørv til brændsel. I dag spiller produktionen af spagnum en stor rolle i Vildmosen. I centrum af miljø-et ligger fabrikken omgivet af mosen, hvor spagnum skæres, tørres og høstes.

Fabrikken er genopført efter en brand i 1950, mens dele af værkstedsbygningen er oprindelig. Produktionslandskabet opleves stadig tydeligt med stor fortællekraft.

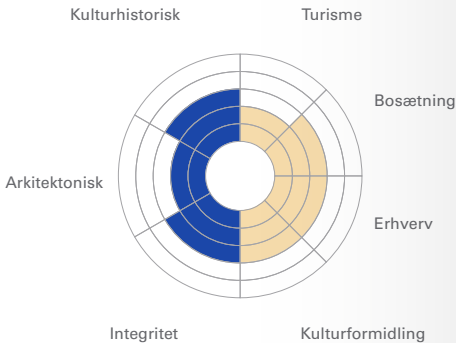
35

INGSTRUP

Mejeribyen Ingstrup indeholder, foruden mejeriet, forsamlingshus og skole, samt flere bygninger, hvis tidligere funktioner har haft tilknytning til mejeriet, bla. den gamle brugs og købmandsforretning.

Mejeriet ligger centralt i byen og anvendes stadig. Derudover er der ikke bevaret man-ge fysiske spor, som kan berette om Ing-strup som mejeriby, hvorfor formidlingen af byens historie med fordel kan styrkes.

● VÆRDISÆTNING

● POTENTIALEVURDERING

36

SALTUM
Udgår pga. screeningskriterierne.

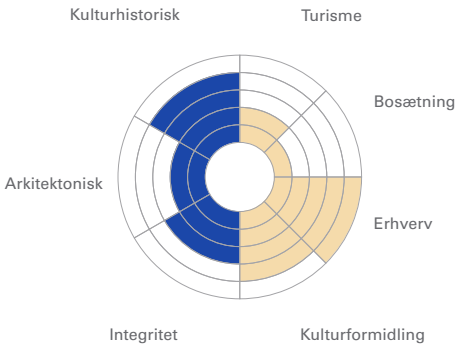
37

RÅSTOFGRAVNING, THORUPSTRAND

Moderne råstofudvinding med større ma-skinhus til bearbejdning og sortering af sten, grus og sand fra den nærtliggende kyststrækning. Udearealerne bruges til op-bevaring af grus og diverse maskiner.

Kulturmiljøet er i fuld drift og dets fortæl-ling har direkte relation til de omgivende landskaber set i forhold til produktionens beliggenhed og brug af lokale materialer.

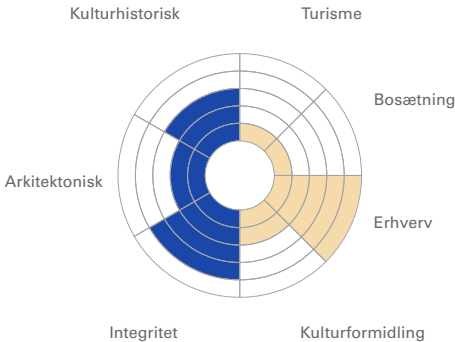
38

ØLAND-ATTRUP HOVEDGÅRD

Øland-Attrup er et storlandbrug på 425 ha syd for Brovst. Koed-Jørgensen opkøbte og drænede store dele af det indæmme-de land i 1970'erne og opførte hovedbyg-ningen med tilhørende avlsbygninger på den gamle fjordbund.

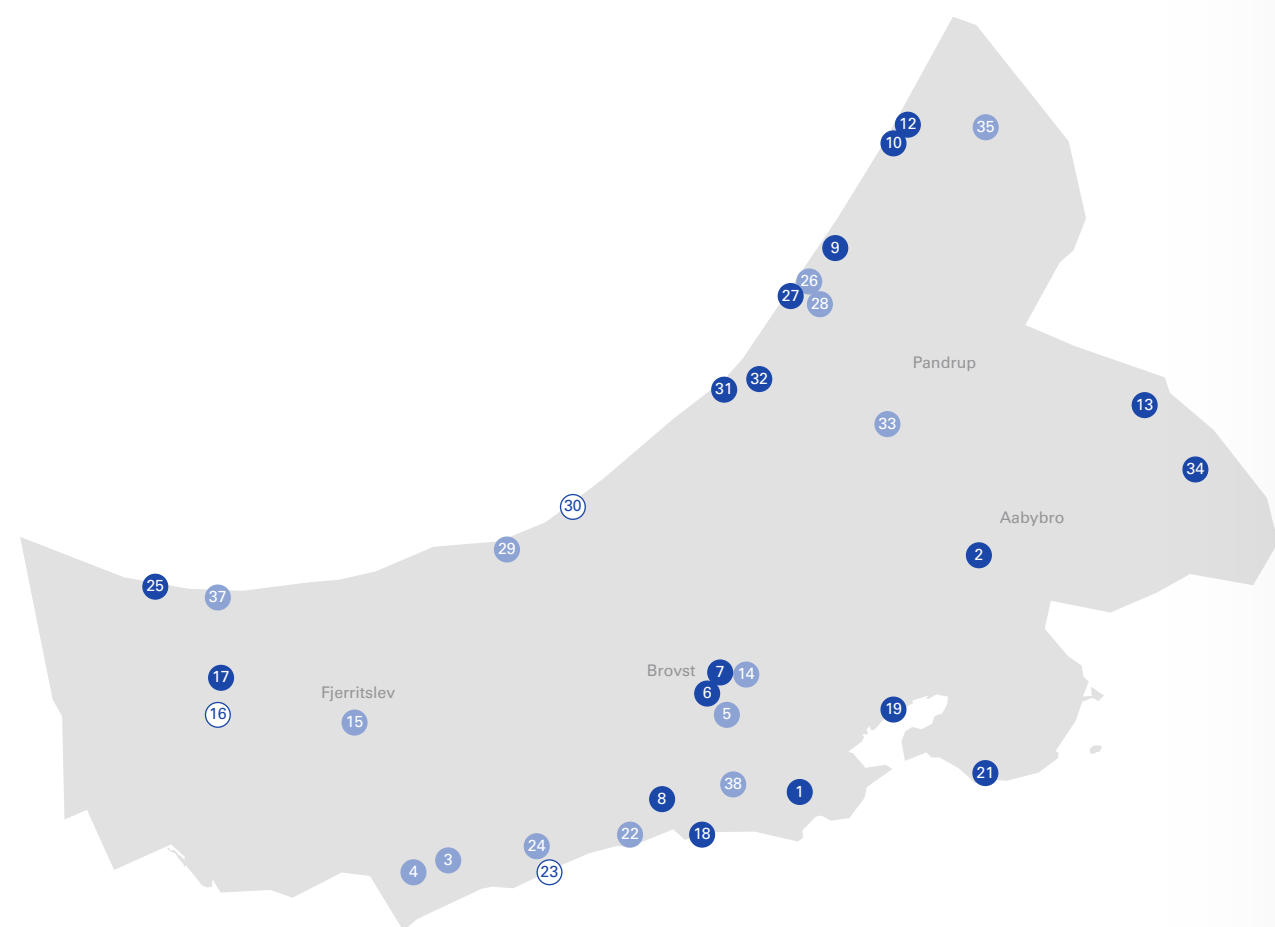
Kulturmiljøet udgør et bemærkelsesvær-digt landskab med det moderne gods midt i det flade landskab. Øland-Attrup drives stadig som landbrug og er i god stand.

KULTURMILJØERNES SAMLEDE VÆRDI

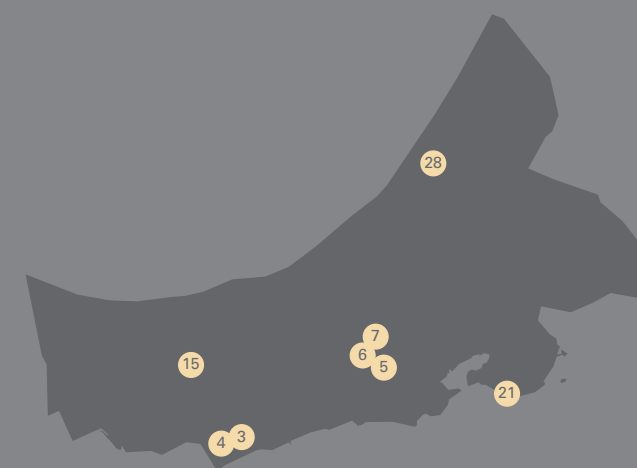
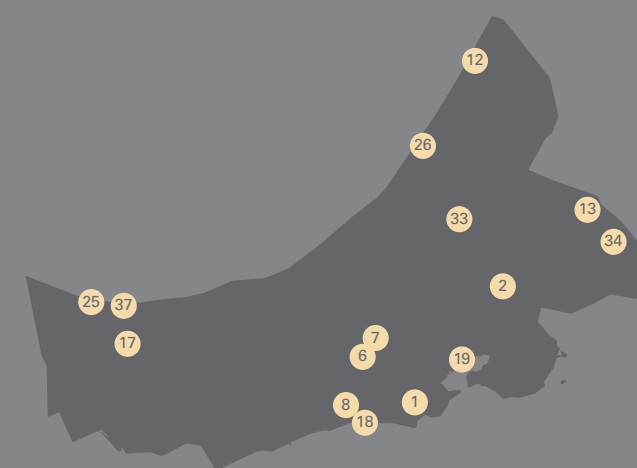
JAMMERBUGT KOMMUNE

- **HØJ VÆRDI** (VÆRDISUM 11-15)
- **MIDDEL VÆRDI** (VÆRDISUM 8-10)
- **LAV VÆRDI** (VÆRDISUM 3-7)

KULTURMILJØERNES UDVIKLINGSPOTENTIALE

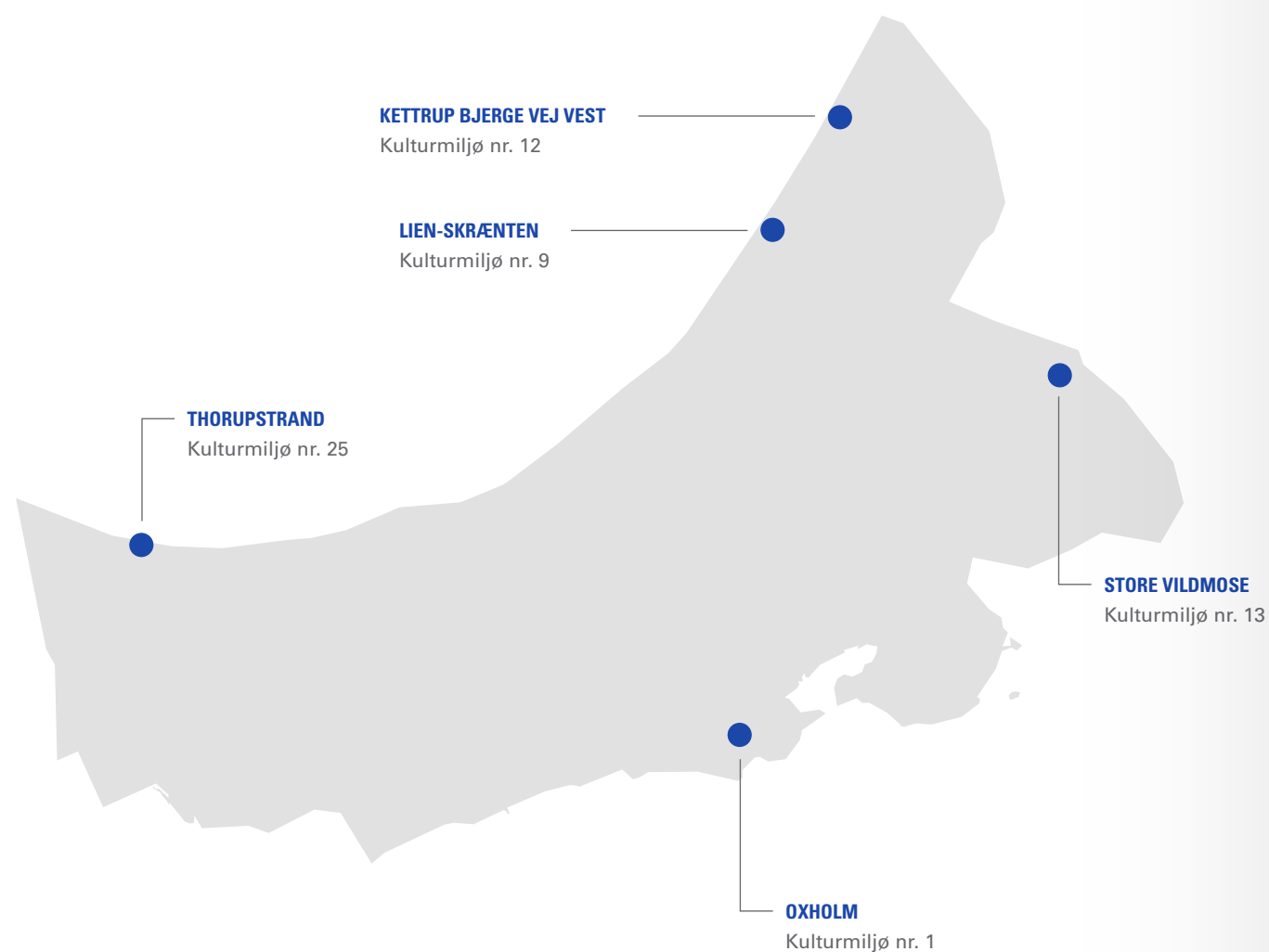
JAMMERBUGT KOMMUNE

- **HØJ** (VURDERING 4-5)

TURISME**BOSÆTNING****ERHVERV****KULTURFORMIDLING**

UDVALGTE KULTURMILJØER

I JAMMERBUGT KOMMUNE ER FØLGENDE
5 KULTURMILJØER UDVALGT:

OXHOLM

Kulturmiljø nr. 1

Udvælgelsesgrundlag: Oxholm er udvalgt på grund af sin høje kulturhistoriske værdi, der er forbundet med stedets oprindelige funktion som nonnekloster samt den nutidige funktion som herregård med aktivt landbrug. I kraft af Oxholms stærke fortælling, har herregården et stort potentiale inden for kulturformidling.

LIEN-SKRÆNTEN

Kulturmiljø nr. 9

Udvælgelsesgrundlag: Lien-skrænten er udvalgt på grund af fritidsmiljøets tydeligt aflæselige kulturhistoriske udvikling, placeringen i det unikke kystlandskab samt stedets store potentiale for turisme.

KETTRUP BJERGE VEJ VEST

Kulturmiljø nr. 12

Udvælgelsesgrundlag: Bunkeranlægget og det omkringliggende sommerhusområde på Kettrup Bjergervej er udvalgt på grund af den høje kulturhistoriske værdi og sammensatte fortælling, som er direkte aflæselig i miljøet. Kulturmiljøet har et stort potentiale inden for bl.a. formidling.

STORE VILDMOSE

Kulturmiljø nr. 13

Udvælgelsesgrundlag: Store Vildmose er udvalgt på grund af sin høje kulturhistoriske værdi og aflæselige fortælling om højmosens kultivering og opdeling i 19 staldgårde samt en centralgård. Endvidere på grund af kulturmiljøets potentialer inden for kulturformidling, landbrugshistorie og erhverv.

THORUPSTRAND

Kulturmiljø nr. 25

Udvælgelsesgrundlag: Thorup Strand er udvalgt på grund af sit helstøbte fiskermiljø bestående af en ydmyg arkitektur, som følger af landingspladsens udvikling og opblomstring. Kulturmiljøet har særlige potentialer inden for turisme, erhverv og formidling af fiskerikulturen ved vestkysten.

LØSBLADE MED DE UDVALGTE KULTURMILJØER

Analysen indeholder en beskrivelse af kulturmiljøet og kulturmiljøets bærende fortælling, en vurdering af kulturmiljøets bærende bevaringsværdier og kulturmiljøets tilstand og aktualitet samt illustrationer i form af fotos og diagram over kulturmiljøet.

OXHOLM

Klosterbygningens vestfløj mod haveanlægget

Oxholm Herregård med haveanlæg og omkringliggende skov. Fra Urbakken mod øst er der en direkte sigtelinje til Oxholm

BESKRIVELSE

Oxholm Herregård består af det tidligere nonnekloster, Ø Kloster, hvis bygninger og klosterkirke er bevaret. Senere er funktioner i form af udlænger, smedje, mølle, elektricitetsværk, gartner- og inspektørbolig fra 1916 tilføjet anlægget. De hører ligeledes til kulturmiljøet Oxholm. Herregårdens bebyggelse er solitært beliggende på Øland og forbindes internt af alléer, som sammen med det store parkanlæg med sø indgår i kulturmiljøet.

FORTÆLLING

Kulturmiljøets fortælling strækker sig tilbage til år 1175, hvor Ø Kloster blev anlagt på Øland, der dengang var en ø i Limfjorden. Først i 1900-tallet blev Øland landfast med Nordjylland, da området omkring Torslev Dyb mellem Øland og Brovst blev drænet og udlagt som landbrugsjord. De bevarede klosterbygninger og kirken er formentligt opført i begyndelsen af 1500-tallet, og ved reformationen blev klosteret med tilhørende gods underlagt den danske konge. Kirken fungerer i dag som sognekirke for Øland sogn, mens herregården drives som landbrug med planteavl og skovdrift.

BÆRENDE BEVARINGSVÆRDIER

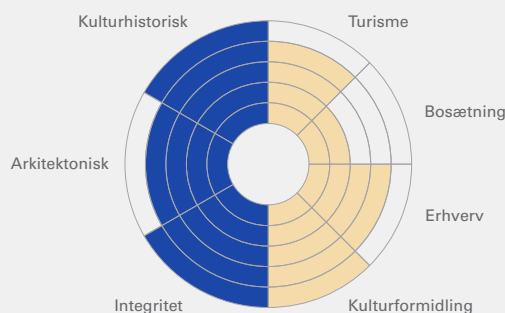
Kulturmiljøets bærende bevaringsværdier knytter sig til de bevarede klosterbygninger og klosterkirke, inspektørboligen fra 1916 med tilhørende udbygninger, den gamle smedje, gartnerboligen, møllen og det tidligere elektricitetsværk. Endvidere knytter værdierne sig til herregårdslandskabet med det store parkanlæg, alléerne og Oxholm Skov nord for herregården.

STATUS

Såvel bygninger som herregårdslandskabet på Oxholm er i særdeles god bevaringstand, men anlæggets forbindelse til det omkringliggende landskab kan styrkes v.h.a. genetablering af alléer ved ankomstvejene, som tidligere har været flankeret af vejtræer.

Kommune:	Jammerbugt Kommune
Kategori:	Magt og tro - Kloster, Herregård
Emne i kommuneplan:	Øland
Omfang:	Kulturmiljø nr. 1
Udpeget i kommuneplan:	Ja
Adgangsforhold:	Delvis offentlig adgang

- VÆRDISÆTNING
- POTENTIALEVURDERING

OXHOLM

Det tidligere kloster og klosterkirken set fra ankomsten til Oxholm Herregård

Inspektørboligen med de store udlænger fra 1916

Den gamle smedje t.v. og møllen i baggrunden t.h.

LIEN-SKRÆNTEN

Den karakteristiske kystskrænt 'Lien' har et rigt fritidsmiljø og sommerhusområdet har med tiden bredt sig langt ind i landet

BESKRIVELSE

Kulturmiljøet, som er opstået omkring den markante kystskrænt Lien-skænten, rummer en forskelligartet sommerhusbebyggelse fra flere perioder. Bebyggelsen ligger placeret øverst på skrænten og på plateauer i skrænten samt i det flade forland med klitter. Kulturmiljøet omfatter både den bebyggede del af skrænten og strækningen ud til havet, som rummer den ældste sommerhusbebyggelse.

FORTÆLLING

Det flade forland mellem Lien-skænten og Vesterhavet har været et populært fritidsmiljø siden 1920'erne, hvor de første sommerhuse på egnen blev bygget. De ældste sommerhuse fra 1920'erne og 1930'erne er murede med stråtag og ligger i klitlandskabet tættest på havet, mens den yngre sommerhusbebyggelse er opført på udstykninger beliggende på selve skrænten, hvorfra man har direkte udsigt over Vesterhavet. Denne udvikling er sket i takt med fritidsmiljøets stigende popularitet og den øgede pladsmangel i klitlandskabet nærmest havet.

BÆRENDE BEVARINGSVÆRDIER

De bærende bevaringsværdier knytter sig til kulturmiljøets sommerhusbebyggelse og den unikke landskabelige kontekst som den indgår i. Den varierede arkitektur bidrager til forståelsen af stedets kulturhistoriske udvikling og har derfor en betydelig fortællerværdi.

STATUS

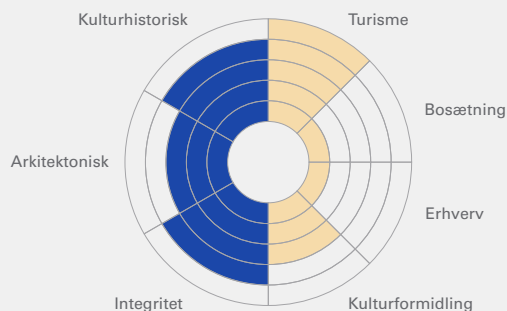
Kulturmiljøet på og omkring Lien-skænten beretter om et tidligt fritidsmiljø, hvis bebyggelse har bredt sig fra havet og ind i landet. Den kulturhistoriske udvikling er let aflæselig pga. den gradvise, aldersmæssige variation i sommerhusbebyggelsen fra klitterne til skræntens top. Det er essentielt at medtage selve Lien-skæntens landskab såvel som forlandet neden for skrænten i kulturmiljøets afgrænsning samt at bevare de ældste sommerhuse i udtryk og materialer.

Oversigtskort med udsnit af fritidsmiljøet omkring Lien-skænten, som fortsætter mod syd

Kommune:	Jammerbugt Kommune
Kategori:	Fritidsmiljø - Sommerhusområde
Emne i kommuneplan:	
Omfang:	Kulturmiljø nr. 9
Udpeget i kommuneplan:	Nej
Adgangsforhold:	Offentlig adgang

- VÆRDISÆTNING
- POTENTIALEVURDERING

LIEN-SKRÆNTEN

Lien-skrænten med sommerhusbebyggelse placeret på, i og for foden af skrænten

De ældste sommerhuse er murede med stråtag og ligger i kystskræntens flade forland

Ankomsten langs Lien-skrænten ad Pirupshvarvej

KETTRUP BJERGE VEJ VEST

Sommerhusgrund på Kettrup Bjerger Vej med tilhørende kanonstilling, som anlagdes under 2. verdenskrig

BESKRIVELSE

Kettrup Bjerger Vej er beliggende øverst på en kystskrænt, som ud over et bunkeranlæg fra 2. verdenskrig også rummer et større sommerhusområde. Nogle af bunkerne er overvejende skjult af skrænten, mens sommerhusene placerer sig mellem og, i nogle tilfælde, oven på krigsefterladenskaberne. Da nazisterne såvel som sommerhusejerne har haft interesse i udsigten over Vesterhavet, opleves en konsekvent orientering af bebyggelsen mod havet.

FORTÆLLING

Bunkeranlægget rummer 23 bunkere, der tilsammen udgør det kystbatteri som den tyske marine lod opføre i Kettrup Bjerger under 2. verdenskrig. Befæstningen udgjorde en del af Atlantvolden, som skulle sikre mod allieret invasion. Kettrup Bjerger Vej anlagdes ligeledes under besættelsen og rummer stadig bunkeranlægget, som i dag omslutes tæt af sommerhusbebyggelsen, der begyndte at skyde op i området sidst i 1950'erne. Kombinationen af bunkere og sommerhuse skaber et unikt kulturmiljø, som rummer to sameksisterende kulturhistoriske lag.

BÆRENDE BEVARINGSVÆRDIER

De bærende bevaringsværdier knytter sig til kystbatteriets bunkeranlæg med kanonstillinger, radar- samt ildledelsesbunker, og sammenfletningen mellem dette og den omkringliggende sommerhusbebyggelse. Samspillet mellem bebyggelse og landskab spiller en vigtig rolle for forståelsen af kulturmiljøet, hvorfor en udvikling af området nødvendigvis må omfatte hensyntagen til begge dele.

STATUS

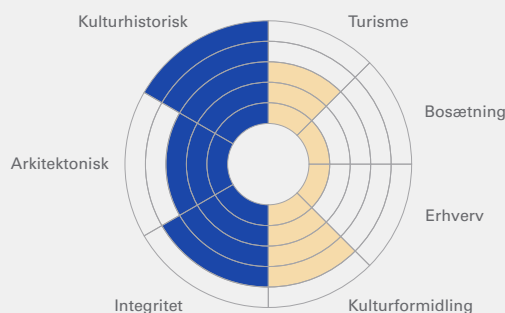
Vekselvirkningen mellem krigsefterladenskaber og moderne sommerhusbebyggelse skaber et interessant og fortællende kulturmiljø, som dog er svært tilgængeligt. Stedets kulturhistorie er direkte aflæselig, men formidling på stedet ville styrke forståelsen af fortællingen.

Kettrup Bjerger Vej med bunkeranlægget fra 2. verdenskrig samt den nyere sommerhusbebyggelse

Kommune:	Jammerbugt Kommune
Kategori:	Fritidsmiljø - Sommerhusområde, Forsvar og militær - Fæstningsanlæg
Emne i kommuneplan:	
Omfang:	Kulturmiljø nr. 12
Udpeget i kommuneplan:	Nej
Adgangsforhold:	Delvis offentlig adgang

- VÆRDISÆTNING
- POTENTIALEVURDERING

KETTRUP BJERGE VEJ VEST

Udsigten fra Kettrup Bjerger Vej mod nord. Th. ses en kanonstilling

I dag ligger bunkerne fra 2. verdenskrig tæt omsluttet af sommerhusbebyggelse

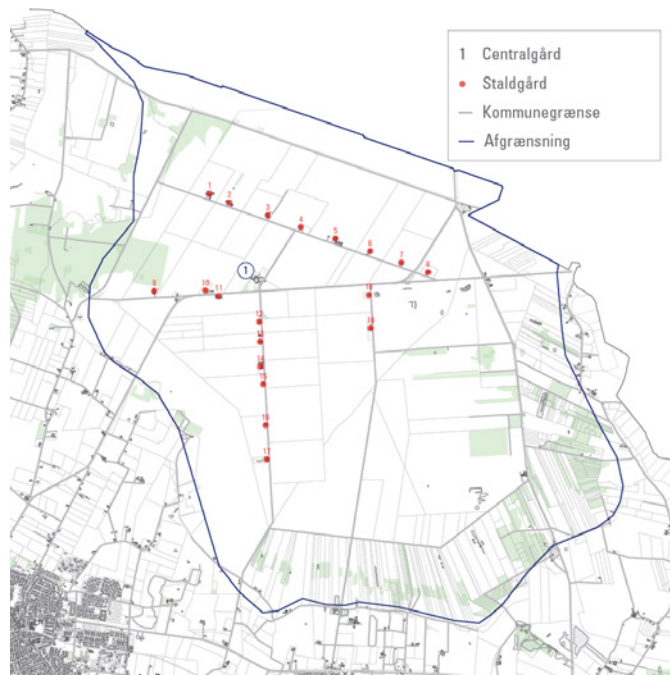

Et eksempel på, hvordan sommerhusene placerer sig omkring og oven på bunkerne

STORE VILDMOSE

Staldgårdene er placeret efter en stringent plan i Store Vildmoses åbne landskab

De 19 staldgårde opført i 1935 forbindelse med Centralgården

BESKRIVELSE

Store Vildmose er en højmosse på omkring 50 km², hvor størstedelen i dag er opdyrket. Den kultiverede mosejord blev tidligere benyttet til tørvegravning og græsning af kvæg, men i dag produceres hovedsagligt spagnum og de kendte Vildmosekartofler. Store Vildmose udgør et stort, plant landskab med lige vejsystemer, grøfter, kanaler og enkelte spredte bebyggelser. Resterne af den oprindelige højmosse er fredet og ligger rundt om dyrkningsarealerne.

FORTÆLLING

Kultiveringen af Store Vildmose begyndte, da Staten i 1920 købte store dele af mosen og igangsatte en storstilet afvanding. Gennem de næste 20 år anlagdes 400 km grøfter, 800 km drænrør og 60 km vej. Staten etablerede i 1935 en karantænestation for ungkvæg i kampen mod kvægtuberkulose. En stor Centralgård blev opført og i forbindelse med den 19 ens, trelængede staldgårde. Staldgårdene af arkitekt Kr. Sørensen og ingeniør J. F. Engberg bestod af to parallelle, gulkalkede staldlænger, som blev forbundet med en rød lade i træ. Fra 1949 blev karantænestationen afviklet, og staldgårdenes vestlænge indrettet til beboelse, så gårdene kunne udstykkes som husmandsbrug. Centralgården og alle staldgårdene kan stadig opleves.

BÆRENDE BEVARINGSVÆRDIER

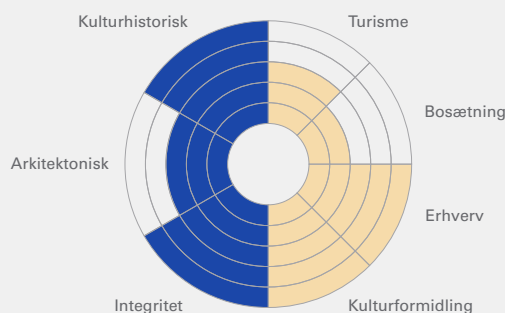
De bærende bevaringsværdier knytter sig til den lige vejføring, kanaler, grøfter, de smalle græsningsparceller (fenner) samt til Centralgården og de 19 staldgårdes oprindelige arkitektur og materialeholdning.

TILSTAND

Fortællingen om højmosen og karantænestationen kan stadig opleves. Mange af staldgårdene er omdannede, men gård nr. 18 er bevaret, som den så ud i 1949, og er hjem for formidlingscenteret Vildmoseporten. Det anbefales at lave en bevaringsplan for bygningerne, så fortælleverdierne bevares.

Kommune:	Jammerbugt Kommune
Kategori:	Landbrugsmiljø - Bøndergårde, Industrimiljø - Landvinding
Emne i kommuneplan:	Oldtid, kultivering/landindvinding, bosætning på landet, råstofindvinding
Omfang:	Kulturmiljø nr. 13
Udpeget i kommuneplan:	Ja
Adgangsforhold:	Offentlig adgang

- VÆRDISÆTNING
- POTENTIALEVURDERING

STORE VILDMOSE

Staldgård nr. 18 som den så ud efter 1949, hvor den blev udstykket til husmandsbrug

Centralgårdens hovedbygning

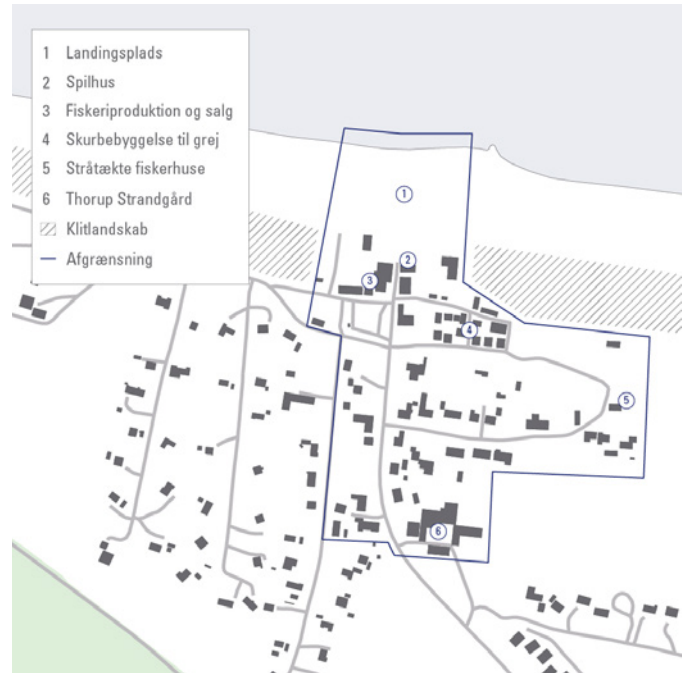

Tørvejorden er i årenes løb sunket sammen, og bygninger fra 1935 ligger i dag hævet over terrænet

THORUPSTRAND

Ankomst ad Thorup Strandvej med kig til landingspladsen og havet

Kulturmiljøets afgrænsning, der forholder sig til fortællingen om landingspladsen og fiskerbyens udvikling

BESKRIVELSE

Thorupstrand ligger i bugten mellem Bulbjerg og Svinkløv og er en af Nordeuropas største kystlandingspladser. Bådene trækkes fortsat op på stranden, hvor der ligger spilhus, redningsstation, skuområder til grej og nyt fileteringshus til moderne fiskeriproduktion. I forbindelse med anlæggelsen af fileteringshuset kom også fiskehandel og restaurant til. I byen findes stråttækte fiskerhuse og nyere boliger til fiskerfamilierne samt skudehandelsgården Thorup Strandgård.

FORTÆLLING

Fortællingen knytter sig til landingspladsen, som oprindeligt var knudepunkt for skudehandelen mellem Danmark og Norge indtil slutningen af 1800-tallet. Siden har fiskeriet været det dominerende erhverv, hvilket er tydeligt i kraft af den igangværende fiskeproduktion og de mange bygninger knyttet til erhvervet, der er anlagt i forbindelse med landingspladsens udvikling. Miljøet bærer præg af, at man har anvendt forhåndenværende materialer, hvilket udtrykker sig i både boliger og erhvervsbygninger, hvis beskedne arkitektur består af kun det mest nødvendige.

BÆRENDE BEVARINGSVÆRDIER

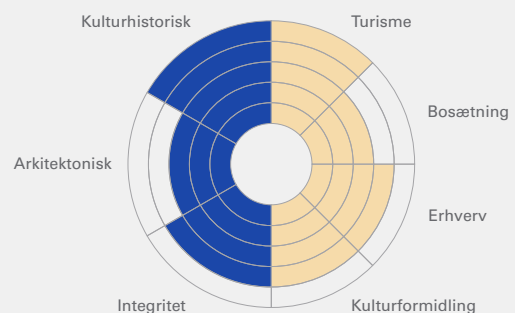
De bærende bevaringsværdier knytter sig til Thorupstrands ydmyge kystbebyggelse, som er holdt i enkle materialer, og hvor man oplever en gensidig respekt mellem nyt og gammelt. Især spilhuset, klyngen af fiskerskure samt de ældste stråttækte fiskerhuse indeholder en høj bevaringsværdi ift. formidlingen af fiskermiljøet.

STATUS

Thorupstrand er som kystmiljø interessant, da det samtidig med at være en aktiv arbejdsplads også rummer et stort potentiale som turistmål og lokalt samlingssted. Det er vigtigt, at man tager hensyn til bebyggelsens skala og det omgivende landskab, som tillægger kulturmiljøet stor værdi.

Kommune:	Jammerbugt Kommune
Kategori:	Kystmiljø - Havneby, Fiskerleje
Emne i kommuneplan:	Kystmiljø - Landingsplads, Bymiljø - Mindre rural by
Omfang:	Kulturmiljø nr. 25
Udpeget i kommuneplan:	Ja
Adgangsforhold:	Offentlig adgang

- VÆRDISÆTNING
- POTENTIALEVURDERING

THORUPSTRAND

Landingsplads med spilhus og det nye fileteringshus med restaurant og fiskeforretning

I læ bag klitterne ligger en samling skurbebyggelse, som på ydmyg vis bidrager til atmosfæren ved Thorup Strand

Byens ældre, stråttækte fiskerhuse findes på en smal grusvej i den nordlige del af byen

